

Anatolia Dergisi 15 Yaşında

Mehmet ÖZDEMİR

İnanılır gibi değil! *Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi* 15. Yılı'nı dolduruyor. Onbeş yıl içinde bir nesil değişiyor! O zamanlar ilk

okula giden benim oğlum; üniversiteyi bitirdi, evlendi, işe girdi. Girdiği işinde terfi bile aldı... Hayat şartları uygun olmadığından şimdilik baba değil... Olabilir de... Kendimi düşünüyorum. Aman Allah'ım, 42 yaşındaymışım. Genç, idealist, tecrübeli, konusunu teorik ve pratik olarak oldukça iyi bilen bir genel müdür... Ya Nazmi KOZAK! Genç bir delikanlı. Öyle sessiz, gösterişsiz, bu derece başarılı olabileceğini o günkü halinden anlayabilmek mümkün değil!

Nazmi'yle ilk görüşmemizi yapıyoruz. O zaman birlikte beni ziyarete geldikleri arkadaşı işin daha ziyade parasal yönüyle ilgili. Benden TURBAN'ın reklamını, abone olunmasını talep ediyor. Gayet doğal talepler. Zaten bu gibi taleplere alışmışız. Benim dikkatimi çeken Nazmi'nin tavrı. O bu konuşmalar yapılırken sanki odada yok. Hiç ilgilendirmiyor onu bu tip konuşmalar... Biz onunla daha ziyade günün aktüel turizm konuları ile ilgili konuşuyoruz. Bu çokukta birşeyler keşfetmeye başlıyorum. Bazı insanlar ilk karşılaştığınızda çok büyüktürler. Konuştukça, tanıdıkça küçülürler. Nazmi de bunun tam tersi. Küçükten başlıyor; konuştukça, birlikte oldukça, tanıdıkça büyüyor... "Durum muhakemesi" konuşmalarımız (Bu konuşmaları daha sonra sık sık yaptık. "Ülke turizmini kurtarıcılık" görevimizi hiç ihmal etmedik!) daha sonra ilk röportajımızı oluşturdu. Anatolia Dergisi'nin Mart-Nisan 1990 sayısında yayımlandı. TURBAN'larla, Türkiye turizminin personel sorunlarıyla, tabii turizm eğitimiyle, TURBAN'larda sürdürülen eğitim faaliyetleriyle, turizm eğitimi yapan öğrencilerin Turban tesislerinde yaptıkları stajlarla, turizm ve çevre ilişkileriyle, iç turizmin canlandırılması, TURBAN'ın özelleştirilmesiyle, o zamanlar düşündüğümüz "Turizm Borsası"yla, 1990 yılı beklentilerimizle... ilgili uzun bir söyleşi yaptık. En güzeli röportajın sonu. O bana demiş ki:

"Değerli zamanınızın bir bölümünü bu söyleşiye ayırdığınız için çok teşekkür ederiz Sayın Özdemir". Ben de ona demişim ki:

"Ben teşekkür ediyorum. Özellikle amatör heyecanınızı hayranlık ve saygıyla karşılıyorum. Derginizin başarılı ve devamlı olmasını en içten duygularıyla diliyorum."

Ne mutlu! Nazmi KOZAK'ın amatör heyecanı hiç bitmedi! Dileğim tuttu: Anatolia başarılı ve devamlı oldu... ANATOLIA'da ilk yazımda "Turizm Avrupa Topluluğu ve Turizm; Avrupa Topluluğu, Turizm ve Türkiye" yine 1990 yılında (Sayı 5, Haziran 1990) yayımlandı. ANATOLIA'ların sayfalarına giriş, o giriş... Ondan sonra bugüne kadar hiç ayrılmadık.

ANATOLIA 5. Yılı'nı doldururken de bir kutlama yazısı yazmışım. Şimdi tekrar okudum. Duygulandım. Eylül 1994 ayında neşredilen 5. Yılın 3. Sayısında "Anatolia'lar Devam etsin; Büyüsün, Çoğalsın..." başlıklı yazıdan bazı pasajları, on sene önceki hislerimi sizinle paylaşmak istedim.

"... *Anatolia Dergisi* 5. Yayın yılına girdi! Geçen sayısında bu dört yıllık yayın dönemi ile ilgili yazı dizisi yayımlandı. Bu indeks içerisinde çok ilginç ve yararlı çalışmalar var. Türkiye'de bir derginin dört yıl sürekli yayın yapması önemli bir olaydır. Hele bu dergi özel bir konuda yayın yapıyorsa; ticarî bir amaç taşıyorsa ve hele arkasında belirli bir finansman desteği yoksa!..

"*Turizm Yayıncılığı*", benim özel ilgi alanlarımdan birisidir. Türk turizminin; hem kendi mensupları arasında belirli bir iletişim ve dayanışma sağlayabilmesi açısından, hem de sektörle kamuoyu arasında bütünlüğün sağlanabilmesi açısından, turizm yayıncılığının çok önemli olduğuna inandım ve inanıyorum.

T.C. Turizm Bankası A.Ş. Araştırma ve Eğitim Başkanlığım sırasında dört yıl aralıksız T.C. Turizm Bankası A.Ş. Bülteni'ni yayınladık. Bu yayının değerini her geçen gün daha da iyi anlıyorum. Hem Türkiye'nin turizmde "take off" yapmış olduğu sürecin, yani "turizmin balayı dönemi" olarak nitelendirdiğimiz yılların, hem de maalesef tarihe mal olan Turizm Bankası'nın hayatî belgelerini orada bulmak mümkün. Bu arada tabii TÜRSAB Dergi'si gibi mecmualar da turizmimizin tarihçesini ortaya çıkartabilmekte, geçirdiğimiz safhaları göz önüne koyabilmekte çok önemli dokümanlar. Ama neticede bunlar arkasında belirli finansman desteği olan yayınlar. Bir de özel gayretlerle yaşamını sürdürmeye devam edenler var ki, bunlar turizmimizin ve turizm yayıncılığımızın isimsiz kahramanları...

... Bülent GÖNCÜ'nün *International Tourism Magazine*'i, bir devirde çok büyük işler başardı. Bülent kıvrak zekasıyla aranan ve merakla beklenen bir dergi yarattı. Çok önemli işler yaptı. Turizmin kriz döneminde ileride tekrar buluşmak üzere yayını tatil etti. Vasfi PAKMAN, "balayı dönemi"nin sonlarında *Turizm Dünyası*yla yayın hayatına girdi. Halâ inatla

yaşamını sürdürüyor. Bu çabada neler çektiğini en iyi bilenlerdenim. Bayram ERBAY, dışından tırnağından ayırdıklarıyla Ekonomi ve Turizm Dergisi'ni çıkartmaya çalışıyor. Bu ve bunun gibi çabalar, kutlanması gereken gayretler...

... Bu bireysel çabalar içerisinde Nazmi KOZAK ve Anatolia'nın ayrı bir yeri var. Anatolia, yukarıda sıraladığımız ve daha ziyade turizm aktüalitesi üzerinde yoğunlaşan yayınlar yanında, ilk çıktığı sayıdan bu sayıya değin belirli bir çizgiyi sürdürdü. Bir Turizm Araştırmaları Dergisi olarak konunun bilimsel yönünü ele almaya çalıştı. Dediğimiz gibi ticarî çarkardan uzak büyük bir idealizmle yolunda devam etmeye çalışıyor. Ancak maalesef ümit fakirin ekmeği olduğu gibi, ideal de Nazmi'nin ekmeği. En büyük şanssızlığı ülkemizde bilimsel yayın düzeyinin; her geçen gün anlamsızca ve sıhhsiz olarak büyüyen üniversitelerimiz ve akademisyen miktarının yanında, anlaşılamayacak ve sağlıklı bir beyinle değerlendirilemeyecek ölçüde düşük olması. Elbette bu durum turizm safhasına da yansıyor. Hastalıklarımızdan bir tanesi de, her şeyden şikayet ederken (bu şikayetlerin çoğunda da haklıyız) bireysel olarak hiçbir düşünsel ve eylemsel üretkenliğe yönelmemek. Çoğumuz nitelik ve nicelik olarak turizm yayınlarının istediğimiz seviyede olmadığından şikayet ediyoruz. Ama, yükün bir tarafından kaldırılması için elini uzatan, bir elin parmakları kadar bile değil. Eğer Anatolia, Nazmi KOZAK'ın zaman zaman mektuplarında ve yazılarında belirttiği gibi, çok zor koşullar altında yaşamını sürdürüyorsa, bu Anatolia'nın ve Nazmi'nin utancı değil, hepimizin utancı. Bu sektörde uygulayıcısıyla, akademisyeniyle, meraklıısıyla yüzbinlerce insan var. Hiç mi yazmak ve okumak ihtiyacı duymuyoruz.

Gelin, "mangalda kül bırakmamayı" bir tarafa bırakalım da, müşterek bir eserin taşınmasında el birliği ile yardımcı olalım.

"Anatolia"ları yaşatalım. Büyütelim. Yeni "Anatolia"ları özendirelim..."

O günden bu yana, tam on sene, durum ek değişmiş galiba!

Bu yazıya başlamadan önce Nazmi'yle telefonda konuştuk. Dergi'yi 19-23 Mayıs 2004 tarihinde Gökçeada'da yapılacak "2. Lisansüstü Turizm Öğrencileri Kongresi"ne yetiştirmek istediğini söyledi. Ben oldukça kısa bir zaman kaldığını belirttim. "Doğru ama..." dedi "zaten para da yok!" "Ama ne yapıp, edip yetiştirmek istiyorum." İşte bu konuşma bizim 15 senelik Nazmi KOZAK ve ANATOLIA gerçeğimizdir! Çok şey değişti bu onbeş yıl içinde ama, bu tema değişmedi... Geçen 15 yıl içinde Nazmi her derginin yeni sayısını getirisinde önce hayran hayran dergiyi karıştırdım. Sonra hem O'na, hem kendime su soruyu sordum? "Ne-

rede yanlış yapıyoruz? Bu kalitede bir dergi, bu doluluğuyla, bu kadar senedir gösterdiği performansla nasıl olur da hep maddî sıkıntı içerisinde olur? Her sayısı ucun ucuna bulunan paralarla yayınlanır? Anlaşılır gibi değil. Mutlaka biz, bir yerde yanlış yapıyoruz..." Kendi içimizdeki bu eleştiri de bir ANATOLIA klasiğidir. Çekilen güçlükler ve yoksulluklar adeta bilim namusuyla birlikte dürüstlüğü; müraileğe sapmadan, dalkavukluğa yeltenmeden, hiç bir kuruma ve hiç bir kimseye müdafaa etmeden dosdoğru yürünen bir yolun bedelidir. Doğrusunu söylemek gerekirse, bu yolun sonunun ne zaman geleceğini de düşünmedik değil! Nazmi KOZAK, askerliğini uzun dönem olarak yaptı. Bu süre içerisinde dahi Dergi yayınları aksamadı. ANATOLIA önceleri her ay yayınlanan bir dergiydi. Bunu zaman içerisinde üç aya ve sonra "bahar" ve "güz" olmak üzere iki sayıya yayararak yasama savaşını devam ettirdi. Ancak bu politika uygulanırken kalite olabildiğince artırıldı. Bu gün ANATOLIA dünya çapında bir turizm araştırmaları dergisi.

Tekrarlıyorum; maalesef beklediği desteği bulamamasına, ciddî olarak kimsenin ve en önemlisi akademisyenlerin bile sahip çıkmamasına rağmen. Bir "turizm araştırmaları" dergisine en fazla akademisyenlerin destek çıkması gerekmiyor mu? Uluslararası akademik dergiler makaleleri ücret karşılığında yayınlamıyor mu? Yirmibeş turizm öğrencisinden bir tanesi ANATOLIA abonesi olsa dahi, bu ANATOLIA'yı yaşatır. Ama biz kendimizi her konuda elimizi değil taşın altına sokmak, tasa yaklaşmamaya alıştırdık...

Oysa ne büyük potansiyelimiz var! Yapılacak ne kadar çok iş var! Bakın ANATOLIA'nın Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi ile birlikte düzenlediği "Lisansüstü Turizm Öğrencileri Kongresi"nin 2.si 19-23 Mayıs 2004 tarihlerinde yine Çanakkale/Gökçeada'da yapılıyor. Bu organizasyon artık tuttu sayılır. Bu arada Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, yetkililerine de teşekkürü borç biliyorum. İnşallah bu tutumları diğer Üniversitelerimize, ilgili bölümlerimize de örnek olur. ANATOLIA'nın bir diğer hizmeti de yayınlarıdır. Kendi ismi altında veya Nazmi KOZAK'ın danışmanlığında yürütülen bu faaliyet de bu derginin başarısıdır. Şimdiye kadar yayınlanan kitaplarla adeta bir turizm kütüphanesi oluşturulmuştur.

ANATOLIA DERGİSİ'NİN 15. YAYIN YILINDA NAZMİ KOZAK'I TEKRAR TEBRİK EDİYORUM. Bu onbeş yılı kendisiyle beraber yaşamış bir ağabey gibi, bir baba gibi, bir gönüldaş bir dava arkadaşı gibi. Bu küçük dev adamın yaptığı çok önemli bir iş. Tembelliğin, cehaletin, umursamazlığın, ilkesizliğin, her türlü deformasyonun giderek pirim yaptığı bir ülkede adeta kendince bir şeyler ispatlamak istiyor... BELLİ OLMAZ NAZMİ , BELKİ 25. YIL YAZISI DA YAZARIM!..

İLHAN GÜRKAN'I KAYBETTİK

İlhan GÜRKAN'I çok ani, çok vakitsiz kaybettik. San-ki şaka gibi, gerçek olduğuna, O'nun yokluğuna bir türlü inanamım gelmiyor. İlhan'ı 9 Nisan 2004 Cuma günü toprağa verdik. Geride kendisini zor günler bekleyen eşi Bilge ve iki küçük erkek çocuk kaldı. Bilge bir kolunu, bir bacağına, bir parçasını kaybetti. Ben eşi bulunmaz bir dost, gerçek bir kardeş kaybettim.

İlhan GÜRKAN benim Turban'da uzmanımdı. Kendisiyle yakın ilişkilerim, T.C. Turizm Bankası A.Ş.'inde "İşletmeler Başkanı" olduğum 1987 yılında başladı. O hareketli günlerde İlhan kendi kendine benim yakın çevrem için girdi. O günden sonra, ölünceye kadar da hep yanımda oldu. Kötü günlerimizde de, iyi günlerimizde de... Burslu olarak "Turizm Yönetimi" öğrenimi için gittiği İtalya'dan, annesinin vefatıyla erken döndü. Bir daha da gitmedi. Kısa süre sonra evlendi. Nikah şahidiydim. Onda çok ciddi bir akademik yetenek görüyordum. Hacettepe Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde doktora başladı. Ekonomi-İşletme kökenliydi. Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi "İşletme ve Muhasebe" bölümünden (1979) mezun olmuştu. Aynı akademide İşletme Yönetimi Enstitüsü'nde "İşletme Yönetimi" master programını tamamlamıştı. Sosyolojide zorlanmadı. Ben, Nazmi KOZAK, İlhan ve Mehmet KIRAL ayrı bir çalışma gurubu oluşturmuştuk. O günleri şöyle anlatıyor:

"... Yaklaşık 10 yıldır turizm sektörünün içindeyim. 1986 yılında T.C. Turizm Bankası'nın uzmanlık sınavını kazanarak bu sektöre girdim. İlk işe başladığım zaman belki tesadüfen Antalya ilindeki T.C. Turizm Bankası'na ait turizm işletmelerinin incelenmesi konusu bana verildi. Araştırmama konu olan Belek yerleşim birimi o zamanlar insanların tarımla uğraştığı sade bir köy niteliğinde idi. Yörede tanrı vergisi doğal güzelliklerin haricinde turizmle ilgili hiçbir yatırım yoktu. Şu anda yöre Avrupa'nın en büyük, dünyanın üçüncü büyük turizm alanı haline geldi. Turizm hareketlerinin yörede meydana getirdiği değişimleri hemen hemen her aşamasında yaşamak ve görmek imkânına kavuştum. Bu da beni değişimi sosyolojik açıdan incelemeye yöneltti bir neden oldu..."

İlhan GÜRKAN, 1990 yılında başladığı doktora 1995 yılında tamamladı. Konusu "Turizm Hareketlerinin Bir Yerleşim Biriminde (Antalya-Belek) Sosyal Yapıdaki Değişimlere Etkileri"ydi. Araştırmasında

uyguladığı anket çalışmasında Nazmi KOZAK da yanındaydı. Yöreye birlikte gittiler, çeşitli güçlüklerle beraber göğüs gerdiler... Mehmet KIRAL'da doktora Kıbrıs'la ilgili olarak aynı çalışmayı, aynı metodolojiyi kullanarak, aynı bölümde verdi...

Böylece beraber başladığımız iş hayatı, İlhan GÜRKAN'la akademik hayatta da devam etti. Hacettepe Üniversitesi'nde "Ekonomik Sosyoloji" dersleri vermeye başladı, "Turizm Sosyolojisi"yle devam etti. Aynı dersi Başkent Üniversitesi'nde de devam ettirdi. Bu arada Turizm Bakanlığı'nın bazı projelerinde danışmanlık yaptı.

İlhan GÜRKAN, TURBAN'dan sonra, kurumun içine düştüğü durum nedeniyle Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'na döndü. Bu arada geçen yıl emekliliğini doldurdu. Hayattaki en büyük arzusu tam zamanlı olarak üniversiteye geçmekti. Doçentlik sınavlarına hazırlanıyordu. Ankara'da yakında öğretime başlayacak olan Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Üniversitesi'nde derslerine başlamak üzere, hemen hemen anlaşmaya varmıştı. Mutlaka çok başarılı olacaktı. Türk turizmine akademisyen olarak büyük hizmetler verecekti. Bilim hayatına büyük katkıları olacaktı... Olmadı!...

İlhan GÜRKAN iki yıldan beri Kıbrıs İşleri Müşavirliği'nde görevlendirilmişti. Orada da turizm sektörüne bakıyordu ve çok başarılıydı. Geçtiğimiz yıl hazırlanan Türkiye Cumhuriyeti ve KKTC arasında imzalanan ekonomik pakette büyük emekleri geçmişti. Cenazesinde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Büyükelçisi Ahmet Zeki BULUNÇ en önde saf tuttu.

İlhan'la onyediy sene çok yoğun bir şekilde devam eden dostluğumuzda beni hep rahatlattı, sevindirdi, mutlu etti. O öyle, bir sevecen insandı ki... Babam öldüğünde ben cami avlusunda taziyetleri kabul ederken, baktım İlhan ilderde ağlıyor. Bıraktım insanları, yanına gittim. "Niye ağlıyorsun İlhan" dedim. "Hocam siz çok üzgünsünüz, onun için" diye cevap verdi. Siz hiç başkasının üzüntüsü için ağlayan insan gördünüz mü? İşte o böyle bir evlattı... O'nunla gurur duyuyorum. Eşi Bilge de, oğulları Kağan ve Onur da!..

Bu yazı hiç yazılmamalıydı. Ölüm sana hiç yakışmadı İlhan!

Ankara, 26 Nisan 2004